

Жерноклєєв І. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У РЕСПУБЛІЦІ ІСЛАНДІЯ

У статті розглядаються особливості підготовки майбутніх вчителів технологій в Республіці Ісландія. На основі північноєвропейських автентичних наукових літературних джерел визначено складові успіху досвіду сучасної освітньої моделі підготовки ісландських педагогів.

Ключові слова: технологічна освіта, навчальний процес, освітня модель, професійна компетентність, вчитель технологій.

В умовах інтеграції системи освіти України у європейській освітній простір великого значення набуває аналіз і імплементація найкращих зразків досвіду підготовки майбутніх педагогів в Україні та закордоном.

Шкільний предмет технології (дизайн і ремесло) в Ісландській Республіці посідає перше місце серед інших предметів за популярністю, великим виховним потенціалом, інтеграційними можливостями. Це визначає вимоги північноєвропейського суспільства до підготовки вчителів технологій, посилює актуальність формування у майбутніх педагогів технічної компетентності і грамотності, відповідних практичних умінь і навичок. Однак, серед вітчизняних науковців не знайшов належного висвітлення науковий аналіз досвіду підготовки майбутніх вчителів технологій в Ісландії.

Аналіз наукових праць продемонстрував, що у широкому спектрі теоретичних і практичних проблем зарубіжної педагогіки найважливішою об'єктивною закономірністю, північноєвропейські вчені (Й. Расмуссен (Данія), Г. Торбйорнссон (Ісландія), Б. Магне, Г. Стангвік (Норвегія), А. Аламакі, К. Борг, Л. Ліндстрем (Швеція)) у різний час визначали самотність і особливий характер освіти майбутніх вчителів технологій, що дозволяють доповнювати загальноосвітні досягнення північноєвропейської вищої педагогічної школи.

Тому **метою** представленої статті є виявлення особливостей змісту підготовки майбутніх учителів технологій в Ісландії, які визначають її ефективність у представленому сегменті північноєвропейської вищої педагогічної освіти.

Республіка Ісландія, як і інші країни північноєвропейського регіону, будує свою державну політику і формує суспільний інтерес у напрямку на реалізацію європейських цінностей в освіті. Однак, при цьому слід зазначити дбайливе збереження ісландським суспільством власної ідентичності і традицій народу. До національних і державних пріоритетів Республіки Ісландія слід віднести тісну співпрацю та інтеграцію між

країнами Північної Європи, особливо у галузі технологічної освіти. Разом з іншими північноєвропейськими країнами розвиток технологічної освіти в Ісландії займає важливе місце, що дозволяє узгоджувати освіту вчителів зі змінами технологій виробництва та економіки. Економіки, яка ґрунтується на знаннях з акцентом на сталий розвиток виробництва, привабливих можливостей для всього суспільства. В Ісландії, як і в інших північноєвропейських країнах, ключове питання освітньої доктрини держави полягає у відповідності національної системи освіти сучасним вимогам для всіх громадян, задоволення нагальних потреб суспільства та економіки держави. Для досягнення цієї мети урядом країни було прийнято рішення переглянути закони всіх рівнів освіти. Зокрема, головною метою останньої модернізації технологічної освіти Ісландії стало забезпечення наступності у структурі і змісті підготовки майбутніх учителів технологій між різними рівнями освіти на основі Болонського процесу і вимог солідарної освітньої політики країн Північної Європи [3].

Національна програма підготовки майбутніх учителів в Ісландії базується на основі різних законів законодавства країни. Історія свідчить, що перші публічні закони про освіту були розроблені і затверджені парламентом Ісландії у 1907 році. Тим не менш, можливість обов'язкового функціонування саме технологічної освіти у загальноосвітній школі довго не розглядалася. Вважалось, що серед можливих причин цього була відсутність відповідних приміщень, обладнання, інтересу з боку влади до технологічної освіти дітей.

Необхідні зміни було внесено до навчального плану підготовки майбутніх учителів технологій з урахуванням вимог ще до Копенгагенської декларації 2003 року. Там акцент був зроблений на забезпечення якості освіти, де елемент стратегії полягатиме в підвищенні якісних характеристик і стандартів освіти сучасного європейського вчителя. Так, безперервна освіта педагогів є основною проблемою у період швидких соціальних змін, і саме тому ісландське законодавство з питань педагогічної освіти включає до програм підготовки вчителів періодичне підвищення кваліфікації всіх категорій педагогів. Розробка і реалізація таких навчальних програм у поєднанні з виваженою самооцінкою самих вчителів вважається найкращою основою для сучасного розвитку шкільної і вищої педагогічної освіти.

Останні тенденції показують, що сучасна освітня стратегія є успішною і дозволяє вищій педагогічній школі Ісландії на одному рівні конкурувати з кращими освітніми системами в Європі і світі. Ці тенденції включають: 1) єдині зусилля з боку держави і громадськості, щоб більш ефективно замінити традиційні практики викладання сучасними шляхом розробки конкретних методів для застосування теорії на практиці, 2) передачу відповідальності за рівень професійної підготовки від вищого навчального

закладу на власне самого студента, 3) більш цілеспрямовані зусилля, щоб забезпечувати постійний моніторинг ефективності компетентності та рівня професійної підготовки вчителів технологій, 4) відповідного підвищення зарплати для вчителів і дотримання у суспільстві статусу, пов'язаного з професією педагога, 5) посилення інтересу суспільства і держави до технологічної освіти загалом [2].

Виходячи із потреб суспільства і державного замовлення, після закінчення навчання у вчителя технологій мають бути сформовані:

– знання з теорій, концепцій, принципів та методів у галузі викладання з спеціальності, обов'язкових шкільних предметів, виховання, забезпечення розвитку та соціального статусу дитини у суспільстві;

– вміння застосовувати свої знання і навички для забезпечення навчального і виховного процесу на уроках та здійснення керівництва творчою і практичною діяльністю вихованців; розробляти і виготовляти наочні посібники, об'єкти праці для обґрунтування теоретичних відомостей через їх практичну реалізацію під час виконання трудових завдань;

– знання і розуміння не менш як двох шкільних предметів та спеціалізації викладання у межах відповідної вікової групи дітей у загальноосвітній школі;

– знання студента мають постійно оновлюватись і бути актуальними.

• Практичні навички:

– вміти аналізувати отриманий практичний досвід, розглядати складні теми навчальних програм на професійному рівні і обґрунтовувати власну позицію і методику викладання на базі сучасного рівня розвитку теоретичної і практичної підготовки з фаху;

– вміти організовувати виконання трудового завдання учнями як у індивідуальному порядку, так і у колективі;

– вміти ставити перед учнями цілі для виконання практичних робіт, розробляти графік робіт і дотримуватись його до завершення виконання трудового завдання.

• Теоретичні навички:

– мати підготовку з розробки та викладання уроків із складним теоретичним навчальним матеріалом, вміти використовувати результати досліджень на основі досвіду роботи з конкретними віковими групами учнів;

– вміти застосовувати наукові методи для аналізу "свого" предмета, чи то у галузі індивідуального розвитку окремих школярів, чи то у розвитку учнівського колективу;

– знання і розуміння основних теорій та понять, що належать до загальної педагогіки та методики викладання конкретного навчального предмета, а також бути в змозі оцінити інноваційні методи для використання у режимі педагогічного експерименту.

• Навички спілкування та інформаційна грамотність:

– знання та навички активного спілкування у навчальному процесі, співпраці з колегами у галузі обміну досвідом, у межах професійних компетенцій, ідей та фахових знань, у тому числі через створення творчих груп, участі в асоціаціях учителів технологій;

– здатність до інтерпретації і представлення навчальних результатів у галузі технологічної освіти або навчального предмета;

– вміти застосовувати відповідні педагогічні технології і програмне забезпечення, яке корисне для удосконалення фахової підготовки.

• Набуття навичок:

– сформувані необхідні навчальні навички та самостійність у підготовці та проведенні уроків технологій, що визначає успішну професійну підготовку і діяльність;

– широке коло особистих інтересів, пов'язаних з професією та оригінальність думок, які будуть корисні для педагогічної діяльності [5].

Підготовка майбутніх учителів технології здійснюється в Університеті Ісландії, місто Рейк'явік, факультет підготовки учителів дизайну і ремесла.

Базовий навчальний план педагогічної освіти передбачає для бакалаврів (B. Ed.) 180 кредитів ECTS, що є трирічною теоретичною та професійною програмою бакалавра. Основні предмети (80 кредитів ECTS), до них належать освітні навички та теорії навчання, теоретичні основи освіти, наукової літератури та методики та інформаційні технології. Оскільки, студенти мають спеціалізуватись на двох, попередньо обраних предметах 80 кредитів ECTS (тобто 40 кредитів ECTS на кожний). Крім того, студенти мають можливість додаткового вибору предметів з розрахунку 20 кредитів ECTS. Бакалаврський проект передбачає 10 кредитів ECTS проведення студентами дослідження, тісно пов'язаного із змістом майбутньої професійної діяльності. В Ісландії підготовка вчителя технологій для початкових та неповних середніх шкіл становить трирічний термін навчання з університетської програми для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. З 2011 року до підготовки вчителів додається програма курсу магістратури (MA). Програма включає теоретичні, педагогічні і практичні елементи як під час підготовки бакалавра, так і магістра. Для порівняння середня тривалість підготовки педагогів з технологічної освіти в країнах ОЕСР становить на сьогодні майже чотири роки для початкової школи і п'ять років для основної середньої школи. На додаток до цього є положення про дистанційну підготовку вчителів технологій та освітніх послуг для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістр [4].

Успішність освітньої моделі підготовки майбутніх учителів технологій в Ісландії північноєвропейськими дослідниками розглядається насамперед через академічні та професійно-орієнтовані дисципліни. Окрім того, у галузі технологічної освіти в Ісландії, зважаючи на мультикультурний характер

суспільства і тими змінами, які в ньому відбуваються, підготовка вчителів технологій спрямована на посилення зв'язку між рівнем національної освіти та розвитком виробництва і становить загальнодержавний пріоритет. Це вказує на те, що ісландське суспільство в епоху швидких соціальних змін підвищує вимоги до рівня підготовки майбутніх учителів технологій, які починаються з особливого ставлення до учительської професії на всіх рівнях шкільної освіти. На основі зазначених підходів ісландські вчені-педагоги запропонували нову структуру підготовки вчителів (яка почала реалізовуватись з 2011 року), яка відповідає європейським вимогам і посилює інтегративний характер національної системи освіти Ісландії [1].

Водночас, сама структура освіти стає все більш адаптованою до Болонського процесу в структурі вищої освіти північноєвропейських країн. Це означає, що педагогічна освіта може здійснюватись через 5-річний безперервний курс навчання і складається з 3-х років навчання в коледжі і потім 2-х років магістратури (MA або MSc).

Ісландське суспільство шанобливо ставиться до власної педагогічної спадщини, а в уряді і парламенті ретельно планують освітню політику. Розвиток вищої педагогічної освіти та її майбутнє проходить разом з іншими північноєвропейськими країнами. Окрім того, ісландські вчені-педагоги виявляють постійну зацікавленість у вивченні світового зарубіжного передового педагогічного досвіду з метою його творчого впровадження у вітчизняну освітню практику. Народну освіту Ісландії об'єднує довга історія відданості культурним, освітнім цінностям (вірність традиціям, відкритість, відповідальність за свою роботу та ін.) і те, що сучасний акцент робиться на унікальних освітніх та соціально-емоційних потребах учнів. Однак останні кілька років різні цивілізаційні чинники і кризові явища, на жаль, перешкоджають процесу модернізації системи освіти в країні. Так, технологічна освіта була такою, яка привертала велику увагу у суспільстві і постійно регулювалась національним урядом. В умовах глобалізаційних тенденцій та економічної кризи темпи розвитку технологічної освіти в Ісландії стали потребувати змін.

Традиційно високий інтерес ісландського суспільства до обговорення освітніх проблем загалом, включаючи технологічну освіту зокрема, також сприяє підвищенню рівня інформованості у суспільстві. Таким чином, освітні очікування всіх верств населення стають необхідною складовою подальшого розвитку системи освіти.

Висновки. На основі автентичних наукових літературних джерел слід зазначити, що Ісландії відбулися глибокі культурні зміни протягом минулого століття, а набуття значних досягнень у сфері технологічної освіти взагалі і підготовки майбутніх учителів технологій зокрема, у свою чергу, дозволило досягти радикальних змін в економіці порівняно з перетвореннями, які відбулися в інших сферах життя держави та її громадян під час недавньої

економічної кризи. Зміни в системі освіти були набагато менш драматичними, завдяки її традиційно для північноєвропейських країн високому статусу в суспільстві. Таким чином, були сформовані особливості освітньої моделі підготовки ісландських вчителів технологій у якій через навчальні програми стали відображати сучасні знання виробничих процесів, наприклад, масового виробництва і ремесла, заснованого на індивідуальному виробництві у середньому і малому бізнесах. Тому підготовка майбутніх учителів технологій в Ісландії стала передбачати формування вмінь майбутніх учителів технологій організувати навчально-трудову діяльність учнів з урахуванням типу виробництва.

Технологічна освіта має занадто коротку історію в Ісландії, однак вже сьогодні може конкурувати за якістю з найкращими світовими системами підготовки майбутніх учителів технологій і як результат вона вже може спиратись на достатню кількість вітчизняних джерел з педагогіки, бути відповідною часу і інтегрованою у європейський освітній простір.

Використана література:

1. *Жерноклеєв І. В.* Підготовка майбутніх учителів технологій у країнах Північної Європи: [монографія] / І. В. Жерноклеєв. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 275 с.
2. *Пуховська Л. П.* Тенденції розвитку систем підготовки вчителів у Європі // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 3.
3. *Borg K. Slöjdämnet: intryck – uttryck – avtryck* (Linköping Studies in Education and Psychology, Linköping: Linköpings universitet. – 2001. – 77 p.
4. Comparative study of Nordic teacher-training programmes / Nordic Council of Ministers, Copenhagen. 2009. – 97 p.
5. *Thorsteinsson G.* The Innovation Project in Icelandic Grade schools // Development of Technology Education – Conference. University of Jyväskylä. The principles and Practice of teaching. – 1998. – 33. – P. 303-323.

ЖЕРНОКЛЕЕВ И. В. Особенности подготовки будущих учителей технологий в Республике Исландия.

В статье рассматриваются особенности подготовки будущих учителей технологий в Республике Исландия. На основе североевропейских аутентичных научных литературных источников определены составляющие успеха опыта современной образовательной модели подготовки исландских педагогов.

Ключевые слова: *технологическое образование, учебный процесс, образовательная модель, профессиональная компетентность, учитель технологий*

ZHERNOKLIEIEV I. Peculiarities of the future technology teachers training in the Republic of Iceland.

The article discusses the features of the preparation of future teachers of technology in the Icelandic Republic. On the basis of authentic Nordic scientific literature identified success factors of modern educational experience training model Icelandic teachers.

Keywords: *technology education, educational process, educational model, professional competence, teacher technology.*